

RADOSŁAW JAROCKI
student prawa
Uniwersytet Warszawski

 <https://orcid.org/0009-0008-8327-0095>

Zawieszenie postępowania przygotowawczego a czynności dowodowe – postulaty *de lege ferenda*

Suspension of pre-trial proceedings vs evidentiary activities – postulates *de lege ferenda*

Abstract: In recent years, there has been a noticeable abuse by prosecution bodies of the institution of suspension of proceedings during the pre-trial proceedings. While it is possible on the basis of article 22 of the Code of Criminal Procedure, the prerequisites indicated in this provision are not enumerated and the catalog of prerequisites is open. It can lead to opportunism going too far as a basis for suspension of the proceedings due to the lack of statutory limits within which proceedings can be suspended. At the same time, it is considered that article 22 of the Code of Criminal Procedure applies not only to court proceeding already pending, but also to pre-trial proceedings. As a result, law prosecution bodies are even entitled to arbitrarily using the institution of suspension of proceedings, thereby leading not only to the possibility of losing evidence or distorting it, but also causing a restriction of the victims' right to justice. The aim of the presented article is to show that the current form of the institution of suspension does not fully realize the requirements in accordance with the principles of criminal procedure, so the *de lege ferenda* postulate is a more detailed regulation of the issues relating to the actions that can be taken by law prosecution bodies, as well as those relating to securing of evidence.

Keywords: evidentiary activities, pre-trial proceedings, search, questioning, suspension of pre-trial proceedings

1. Wprowadzenie

Procedura karna w dziale I Kodeksu postępowania karnego¹ szczegółowo określa podział obowiązków organów procesowych, a także cele i zasady postępowania karnego, którego początkową fazą jest postępowanie przygotowawcze, prowadzone w postaci dochodzenia albo śledztwa przez organy do tego uprawnione. Trzeba tu zaznaczyć, że jeden z nadrzędnych celów postępowania karnego, ujętych w art. 2 k.p.k., stanowi nakaz uwzględniania prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego². Obejmują one przede wszystkim otrzymanie zadośćuczynienia za swoją krzywdę oraz realizację funkcji sprawiedliwościowej prawa karnego poprzez należyte i proporcjonalne ukaranie winnego. Co istotne, trosce o owe interesy musi towarzyszyć poszanowanie godności i praw podejrzanego, w zgodzie z zasadą *in dubio pro reo*. Niemniej odpowiednia ochrona interesów pokrzywdzonego nie zostaje zapewniona, gdy nadużywa się instytucji zawieszenia postępowania, głównie na etapie śledczym lub dochodzeniowym.

W toku postępowania przygotowawczego mogą wystąpić niespodziewane komplikacje wynikające ze stanu faktycznego, a w konsekwencji organ prowadzący to postępowanie zmuszony jest do przerwania jego biegu i do jego zawieszenia. W orzecznictwie oraz w doktrynie wskazuje się jednoznacznie, że katalog z art. 22 k.p.k. nie tworzy zestawienia zamkniętego i nie reguluje w pełni powodów, dla których można wydać postanowienie o zawieszeniu postępowania³. Zauważa się ponadto, że może ono nastąpić z przyczyn nie tylko faktycznych (typu niemożność ujęcia lub długotrwała choroba oskarżonego), lecz także prawnych. W praktyce nierzadko ma się do czynienia ze skomplikowanym stanem faktycznym, w tym również ze względu na dziedzinę, w której do jego prawidłowej oceny wymagana jest wiedza specjalistyczna (np. na temat własności przemysłowej w metalurgii). Wówczas organy procesowe decydują się zastosować instytucję zawieszenia postępowania, co stanowi swoiste nadużycie. Uzasadniane bywa to koniecznością zapoznania się z opinią biegłego, której czas sporządzenia często trudno oszacować. Nie dostrzega się jednak, że art. 22 k.p.k. w § 3 nakłada – choć zbyt lakonicznie – pewne obowiązki na organy prowadzące postępowanie.

Należy podkreślić, że zawieszenie postępowania nie powinno być traktowane czysto pragmatycznie ani nie może być przejawem oportunistycznym.

---

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego. T.j. Dz.U. 2024, poz. 37 ze zm. [dalej: k.p.k.].

² M. Kurowski: *Art. 2. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. T. 1: Art. 1–424. Red. D. Świecki. Wyd. 7. Warszawa 2024, s. 31–32.

³ Idem: *Art. 22. W: Kodeks postępowania karnego...*, s. 149.

Jak wskazują B. Janusz-Pohl i P. Mazur, ważne jest w tej sytuacji zabezpieczenie interesu pokrzywdzonego⁴. Zawieszenie postępowania można rozpatrywać nie tylko z punktu widzenia owego interesu, lecz także z perspektywy dobra wymiaru sprawiedliwości. Ustawodawca powinien uwzględnić psychologiczny aspekt analizowanej tu instytucji i przewidzieć skutki braku związania podmiotów uprawnionych do prowadzenia śledztwa lub dochodzenia nakazem dokonywania czynności procesowych, takich jak przesłuchanie świadków, uzyskanie opinii biegłego czy przeszukanie. Równocześnie trzeba mieć na uwadze, że przerwanie postępowania nie zatrzymuje biegu przedawnienia karalności, co następuje jedynie w wyjątkowych przypadkach⁵. Kodeks postępowania karnego odnosi się wyłącznie do dowodów mogących ulec zniszczeniu bądź zniekształceniu, lecz jest to bezsprzecznie zbyt ogólne sformułowanie – nie wywiera dostatecznej presji na organy procesowe, by podejmowały odpowiednie czynności, i może być zbyt wąsko interpretowane. W konsekwencji pojawia się zbędna zwłoka, która jedynie narusza prawo strony do efektywnego rozstrzygnięcia jej sprawy, stanowiące zasadę postępowania karnego.

Niniejszy artykuł prezentuje problematykę instytucji zawieszenia postępowania karnego – przede wszystkim rozważana jest jej zasadność w postępowaniu przygotowawczym w takiej formie, jaka została uregulowana w obecnie obowiązującej ustawie. Dodatkowo autor przedstawia propozycje *de lege ferenda* dotyczące, po pierwsze, większego zobowiązania organów, które prowadzą postępowanie przygotowawcze, do podejmowania czynności procesowych, po drugie, podania przez ustawodawcę wytycznych i wskazania konkretnych działań na czas zawieszenia postępowania.

2. Zawieszenie postępowania przygotowawczego

Obecnie w wielu krajach europejskich, takich jak Francja, Hiszpania czy Niemcy, postępowanie przygotowawcze wyodrębnia się jako wstępne stadium procedury karnej. Jego celem jest najpierw ustalenie, czy czyn zabroniony został popełniony i czy stanowi przestępstwo (faza *in rem*), w dalszej kolejności ma miejsce ujawnienie, zebranie i zabezpieczenie dowodów. Ostatecznie *in casu* wystąpienia uzasadnionego podejrzenia, że

---

⁴ B. Janusz-Pohl, P. Mazur: *Zawieszenie postępowania przygotowawczego a prawnie chroniony interes pokrzywdzonego w polskim procesie karnym*. „Ius Novum” 2009, nr 3, s. 67–79.

⁵ J. Czabański, M. Warchoł: *Przerwa i zawieszenie biegu przedawnienia – uwagi de lege ferenda*. „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 10, s. 33–53.

popołniono czyn zabroniony będący przestępstwem, oraz *in casu* istnienia podejrzenia co do osoby, która się tego dopuściła, osobie tej zostają przedstawione zarzuty⁶ (faza *in personam*). Poszczególne etapy postępowania przygotowawczego powinny realizować dobrze przemyślaną taktykę procesową organów prowadzących i nadzorujących śledztwo albo dochodzenie, dobraną do konkretnej sprawy. Wyróżnia się w tym zakresie przede wszystkim przesłuchania świadków, przesłuchania podejrzanego oraz zebranie materiału dowodowego w postaci dowodów rzeczowych, takich jak nagrania, dokumenty czy przedmioty mogące stanowić narzędzie przestępstwa. Wymienione czynności są wymagane zależnie od indywidualnego charakteru sprawy i służą wszechstronnemu wyjaśnieniu jej okoliczności⁷. Niemniej w trakcie toczącego się postępowania przygotowawczego może dojść do sytuacji, w której zaistnieją trudności w prowadzeniu śledztwa. Uwzględniając taką ewentualność, ustawodawca w art. 22 k.p.k. przewidział instytucję zawieszenia postępowania. Często bywa ona jednak nadużywana przez organy prowadzące postępowanie przygotowawcze. W dodatku *de lege lata* art. 22 § 3 k.p.k. zawiera tylko wymóg, by dokonano odpowiednich czynności wobec dowodów, które mogą ulec zniszczeniu lub zniekształceniu. Jest to nadmierne uogólnienie i może być zbyt wąsko interpretowane.

Postępowanie przygotowawcze ma na celu zebranie materiału dowodowego oraz ustalenie okoliczności sprawy⁸. Po wykonaniu tych czynności organ powinien móc podjąć decyzję albo o wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów, sporządzeniu aktu oskarżenia, a następnie przejściu do fazy jurysdykcyjnej, albo – jeśli brak jakichkolwiek podejrzeń – o wydaniu postanowienia o umorzeniu postępowania. Na etapie postępowania przygotowawczego są więc przeprowadzane różnego rodzaju czynności dowodowe o relewantnym wpływie na dalszy przebieg postępowania karnego. Przede wszystkim podejmuje się czynności służące wykryciu sprawcy i użytych przez niego narzędzi oraz określeniu sposobu dokonania czynu zabronionego (*modus operandi*), a także ocenie i analizie zebranych dowodów w celu udowodnienia hipotez postawionych w trakcie postępowania.

Jak zostało wspomniane, podstawą do zawieszenia postępowania jest art. 22 k.p.k., wprost przewidujący taką możliwość. Jednakże – na co zwraca-

---

⁶ A. Sakowicz: *Art. 22. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Red. A. Sakowicz. Wyd. 10. Warszawa 2023, s. 145.

⁷ J. Skorupka: *Art. 22. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Red. J. Skorupka. Wyd. 5. Warszawa 2021, s. 92–94.

⁸ Idem: *Funkcje postępowania przygotowawczego*. „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji” 2010, t. 82, s. 195–202.

cają uwagę przedstawiciele doktryny⁹ – istnieją również inne, szczególne regulacje, które na to pozwalają. Wskazać trzeba chociażby art. 105 ust. 3 Konstytucji RP¹⁰, stanowiący, że do czasu wygaśnięcia mandatu zawiesza się postępowanie karne wszczęte przed dniem wyboru osoby na posła lub senatora. Kolejnym przykładem jest art. 7 ustawy o świadku koronnym¹¹, który przewiduje zawieszenie postępowania wobec świadka koronnego do czasu zakończenia postępowania przeciwko pozostałym sprawcom.

Co ważne, uznanie samego art. 22 § 1 k.p.k. za podstawę do zawieszenia postępowania może stanowić przejaw zbyt daleko idącego oportunistycznego, gdyż przepis ten zawiera niezamknięty katalog przesłanek. Do tych wymienionych przez ustawodawcę należą niemożność ujęcia sprawy oraz niemożność brania udziału w postępowaniu przez oskarżonego bądź podejrzanego z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby. Dodatkowo wyróżnia się inne przyczyny zawieszenia postępowania, do których można zaliczyć zwrócenie się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym czy też zaistnienie stanów nadzwyczajnych wymienionych w rozdziale XI Konstytucji RP, takich jak stan wojenny, stan wyjątkowy lub stan klęski żywiołowej. Z kolei nie powinno stanowić omawianej podstawy długotrwałe oczekiwanie na sporządzenie opinii przez biegłego¹² ani oczekiwanie na rozstrzygnięcie w sprawie cywilnej¹³. W praktyce jednak organy prowadzące postępowanie przygotowawcze w większości rozpatrywanych spraw wydają postanowienie o jego zawieszeniu, gdy powołuje się biegłego, a czas, w jakim sporządzi on opinię, trudno oszacować.

W ocenie autora art. 22 k.p.k. w obecnym brzmieniu powinien mieć zastosowanie jedynie do postępowań sądowych, a nie przygotowawczych. W szczególności wykładnia owego przepisu przez prokuraturę w nieracjonalny sposób, w tym będąca zbyt szeroką interpretacją, powoduje arbitralne korzystanie z instytucji zawieszenia postępowania. Należy podkreślić, że dochodzi do sytuacji, w których w czasie zawieszenia postępowania przygotowawczego nie przeprowadza się jakichkolwiek czynności, aby zabezpieczyć dowody przed utratą lub zniekształceniem, co jest bezpośrednio sprzeczne z art. 22 § 3 k.p.k. Stosowanie art. 22 k.p.k.

⁹ B. Kurzepa: *Zawieszenie postępowania karnego. Zagadnienia węzłowe*. „Consilium Iuridicum” 2022, t. 1, nr 3/4, s. 214–215. <https://doi.org/10.52097/ci.5669>.

¹⁰ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze sprost. i zm. [dalej: Konstytucja RP].

¹¹ Ustawa z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym. T.j. Dz.U. 2016, poz. 1197 ze zm.

¹² Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 1 lipca 1993 r. II AKr 107/93. KZS 1993, nr 6–7, poz. 60.

¹³ Postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20 marca 2004 r. II AKz 27/04. OSA 2004, nr 6, poz. 38.

wyłącznie w postępowaniach sądowych pozwalałoby ochraniać interesy zarówno pokrzywdzonego, jak i podejrzanego. Trzeba jednak zauważyć, że analizowana instytucja w ramach postępowania przedsądowego nie musi zostać wyeliminowana – *de lege ferenda* autor postuluje dodanie nowego przepisu do Kodeksu postępowania karnego. Regulacja ta obejmowałaby jak najdokładniejsze wskazanie przesłanek w formie katalogu zamkniętego, poza który prokurator nie będzie mógł wyjść przy wydawaniu takiego postanowienia. Jednocześnie w ustawie nowelizującej winno się w sposób ścisły uregulować czynności, które należy podejmować w celu zabezpieczenia materiału dowodowego.

Jak wynika z praktyki, w czasie zawieszenia postępowania przygotowawczego nie zabezpiecza się wszelkich dowodów, które mogłyby stanowić przesłankę obciążającą lub uniewinniającą podejrzanego. Obecne brzmienie art. 22 § 3 k.p.k. pozwala prokuratorom arbitralnie decydować o odpowiednich czynnościach niezbędnych do ich zabezpieczenia. *De lege ferenda* prawidłowym krokiem ustawodawczym byłoby skonkretyzowanie wszelkich czynności, które mimo zawieszenia postępowania powinny zostać podjęte przez organy ścigania. Za powyższymi propozycjami zmian prawnych przemawiają też dodatkowe argumenty. Po pierwsze, ze względu na ekonomikę procesową oraz dobro postępowania wskazane jest jego dalsze prowadzenie w celu wykrycia i utrwalenia kolejnych dowodów. Czynności zmierzające do tego mają miejsce najczęściej w fazie przedsądowej, w związku z czym nieprzerywanie śledztwa albo dochodzenia służyłoby sprawniejszemu przejściu do fazy sądowej. Po drugie, niemożność ujęcia podejrzanego lub jego długotrwała choroba nie powinny stanowić przesłanki do zawieszenia postępowania, zwłaszcza gdy można przeprowadzić pozostałe czynności dowodowe.

Alternatywą dla takiego rozwiązania byłoby (*de lege ferenda*) zmodyfikowanie przepisu art. 22 k.p.k., tak by przewidywał zawieszenie postępowania przygotowawczego w zakresie, w jakim konkretna przesłanka uniemożliwia dalsze procedowanie. Wykładnia językowa art. 22 § 3 k.p.k. (*de lege lata*) wskazuje bowiem wprost, że zawieszenie postępowania nie powinno wstrzymywać go w całości, a organy powinny dalej wykonywać swoje zadania. Niestety, bardzo lakoniczne sformułowanie: „W czasie zawieszenia postępowania należy jednak dokonać odpowiednich czynności w celu zabezpieczenia dowodów przed ich utratą lub zniekształceniem” często skutkuje nieaktywnością organów w tej dziedzinie z uwagi na możliwość subiektywnej interpretacji przytoczonego przepisu. Również dlatego niezbędna wydaje się nowelizacja rozwiewająca wszelkie wątpliwości interpretacyjne. Rozwiązaniem byłoby skatalogowanie przez ustawodawcę czynności dowodowych, których powinny się podjąć organy prowadzące postępowanie; niewiele wszak jest środków czy źró-

deł dowodowych, które nie mogą ulec zniszczeniu lub zniekształceniu (o czym więcej w kolejnej części artykułu).

W doktrynie można znaleźć wypowiedzi odnoszące się do art. 22 § 3 k.p.k. jako gwarancji dokonywania określonych czynności mających zabezpieczyć dowody w czasie zawieszenia postępowania¹⁴. Wskazuje się, że nawet ciężka choroba i nieobecność podejrzanego nie stanowią przeszkody np. w przeszukaniu pomieszczeń. Taki pogląd, oczywiście, zasługiwałby na poparcie, gdyby nie zupełnie odmienna praktyka. W przepisie jest mowa tylko o dowodach mogących ulec zniszczeniu, ustawodawca nie doprecyzował jednak w żaden sposób, które z nich mogą ulec degradacji lub unicestwieniu. Brak jasnego wymogu dokonywania czynności obraz brak ich szerszego opisanie w art. 22 § 3 k.p.k. implikują nadmierne oportunistyczne – uprawnienie do zaniechania określonych czynności. Przedstawione propozycje zmian uwzględniają gwarancje procesowe wymiaru sprawiedliwości, prawnie chroniony interes pokrzywdzonego oraz pełną realizację funkcji sprawiedliwościowej prawa karnego. Ponadto instytucję zawieszenia postępowania należy traktować jako jeden z elementów postępowania, które ostatecznie ma się zakończyć konkretnymi wnioskami i decyzjami organów procesowych. Żąda się od nich przeprowadzenia procesu rzetelnego, zmierzającego do uzyskania rozstrzygnięcia sprawnie i w rozsądnym terminie¹⁵. Tymczasem *de lege lata* instytucja omawiana w niniejszym artykule poniekąd stoi w sprzeczności ze sprawnością działania organów procesowych, a także z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, który stanowi o prawie do rzetelnego procesu.

3. Przesłuchanie podejrzanego

Pierwszą z pięciu kanonicznych czynności dowodowych w postępowaniu karnym jest przesłuchanie podejrzanego, traktowane jako jedna z najważniejszych czynności rozpoczynających fazę *in personam* postępowania przygotowawczego, gdy zostały zabezpieczone dowody i istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu zabronionego stanowiącego przestępstwo¹⁶. Wlicza się w to również istnienie uzasadnionego przekonania, komu można przypisać winę za dany czyn zabroniony. Najważniejszym elementem owej fazy jest osiągnięcie przyznania się podejrzanego do za-

---

¹⁴ R. Kmieciak: *O lukach prawnych w systemie karnoprosesowych gwarancji wymiaru sprawiedliwości*. „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 4, s. 7–9.

¹⁵ K. Witkowska: *Zawieszenie postępowania karnego a rozstrzygnięcie sprawy w rozsądnym terminie*. „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 11, s. 45.

¹⁶ O. Mazur: *Przesłuchanie podejrzanego w opinii prokuratorów i policjantów*. „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 2, s. 121–144.

rzucanego mu czynu, co powinno być rezultatem odpowiednio dobranej taktyki procesowej. Jak jednak zauważa T. Hanausek, „[u]parte, zazwyczaj bezmyślne dążenie do uzyskania za wszelką cenę przyznania się podejrzanego do zarzucanego mu czynu jest niedopuszczalne nie tylko w aspektach etycznych i prawnych, ale także taktycznych”¹⁷. Podejrzanego wszak przesłuchuje się jako świadka¹⁸. Poza głównym celem przesłuchania, czyli uzyskaniem przyznania się do popełnienia danego czynu¹⁹, ważna jest także możliwość skonfrontowania zebranego materiału dowodowego o wartości obciążającej podejrzanego (w szczególności zeznań świadków) z materiałem dowodowym korzystnym dla niego, pomagająca zweryfikować wiarygodność jego wyjaśnień.

W myśl art. 171 k.p.k. przesłuchanie podejrzanego powinno się odbywać w obecności obrońcy, który ma prawo do zadawania pytań i wnioskowania o dokonywanie określonych czynności procesowych. Przesłuchanie następuje w sposób uporządkowany²⁰, zgodnie z procedurami, co pozwala osiągnąć jak największą skuteczność w uzyskiwaniu informacji. W czasie przesłuchania podejrzanego organ prowadzący postępowanie może zadawać pytania dotyczące zdarzenia, które jest jego przedmiotem, oraz innych kwestii, które mają wpływ na przebieg sprawy. Podejrzanemu przysługuje prawo do odmowy składania wyjaśnień (art. 175 § 1 k.p.k.), a skorzystania z niego nie należy traktować jako dowodu winy. Dobrze zaplanowana taktyka procesowa i poszczególne etapy postępowania przygotowawczego powinny umożliwić przesłuchanie podejrzanego przed ewentualnym zawieszeniem postępowania. Niemniej gdy podejrzanemu zostaną zagwarantowane odpowiednie prawa i weźmie się pod uwagę, że jest on przesłuchiwany w charakterze świadka, analizowana tu czynność powinna być możliwa również w przypadku zawieszenia postępowania.

Przesłuchanie podejrzanego odbywa się zgodnie z zasadą prawdy materialnej (obiektywnej), wyrażoną w art. 2 § 2 k.p.k., która obowiązuje także organ prowadzący dochodzenie albo śledztwo (co bardzo często bywa bagatelizowane). Oznacza to, że organ ma obowiązek dążyć do uzyskania pełnej prawdy o zdarzeniu, a nie tylko do zebrania dowodów przeciwko podejrzanemu. Dlatego ważne, aby ten ostatni był przesłuchiwany w sposób rzetelny i bezstronny, z zachowaniem szacunku dla jego praw. W związku z tym konieczność przesłuchania podejrzanym lub niektórych

¹⁷ T. Hanausek: *Kryminalistyka. Zarys wykładu*. Wyd. 4. Kraków 2004, s. 238.

¹⁸ M. Kurowski: *Art. 171. W: Kodeks postępowania karnego...*, s. 664.

¹⁹ M. Bożek, P. Piątek: *Przegląd współczesnych sposobów przesłuchania podejrzanego*. „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2021, t. 43, z. 3, s. 56. <https://doi.org/10.53024/3.3.43.2021>.

²⁰ R.A. Stefański: *Art. 171. W: Kodeks postępowania karnego. T. 2: Komentarz do art. 167–296*. Red. R.A. Stefański, S. Zabłocki. Warszawa 2019, s. 118–122.

z nich (gdy choćby jeden się ukrywa), jeśli postępowanie zostanie zawieszono, powinna wprost wypływać z treści przepisu. Służyłoby to zapewnieniu realizacji zasady prawdy materialnej oraz jakości wyjaśnień złożonych przez podejrzanego, mimo że może on odstąpić od ich składania.

4. Przesłuchanie świadków

Następną kluczową czynnością postępowania przygotowawczego w sprawach karnych, którą trzeba tu przeanalizować, jest przesłuchanie świadków²¹. Istotność tej czynności procesowej wynika stąd, że znakomita większość spraw opiera się głównie na osobowych źródłach dowodowych w postaci świadków lub biegłych. Świadczenie często są ważnym źródłem informacji na temat zdarzenia, które stanowi przedmiot postępowania, i ich zeznania mogą pomóc w ustaleniu prawdy.

W związku z powyższym należy zadbać, aby przesłuchanie świadka odbyło się w taki sposób, że wiarygodność jego zeznań nie będzie wzbudzała podejrzeń. W przeciwnym razie powinny one zostać uznane przez sąd, na podstawie swobodnej oceny, za dowód niewiarygodny i niewystarczający, a gdyby były jedynym dowodem, sąd powinien zamknąć rozprawę i orzec o niewinności. Zeznania składane przez świadka mają na celu uzyskanie pełnej i rzetelnej informacji na temat zdarzenia będącego przedmiotem postępowania. W praktyce stan faktyczny może się okazać na tyle zawiły, że w postępowaniu przygotowawczym konieczne jest przesłuchanie dużej liczby świadków, a dodatkowo odwołanie się do wiedzy specjalistycznej biegłego. Ta ostatnia sytuacja również stanowi przesłankę do zawieszenia postępowania przygotowawczego, gdyby na opinię trzeba było oczekiwać dłużej, niż wynosi wskazywany przez ustawę czas prowadzenia śledztwa albo dochodzenia. Aby jednak uniknąć przewlekłości postępowania, organy powinny w dalszym ciągu dokonywać niezbędnych czynności zmierzających do utrwalenia i zabezpieczenia dowodów.

Podkreślenia wymagają tu dwa fakty, które nie wynikają wprost z ustawy. Po pierwsze, czytając formułę „dowód mogący ulec zniszczeniu albo zniekształceniu”, najczęściej ma się na myśli dowód rzeczowy w postaci próbki krwi, śladu traseologicznego etc. Nie bierze się pod uwagę, że wspomnienia (pamięć ludzka) też mogą ulec zniekształceniu, a tym bardziej – zatraceniu. Mimo wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania organ prowadzący śledztwo lub dochodzenie powinien więc nadal dążyć do zabezpieczenia dowodu w formie protokołu z przesłuchania świadka.

---

²¹ M. Kuźmiński: *Taktyka i metody przesłuchania świadka w postępowaniu przygotowawczym*. „Resocjalizacja Polska” 2014, nr 8, s. 119–121.

Po drugie, przesłuchanie świadka może ujawnić informacje o miejscu, które należałoby przeszukać albo zabezpieczyć, a także o istnieniu i położeniu innego dowodu, np. narzędzia, za pomocą którego dokonano przestępstwa, lub śladu mogącego stanowić szczególną poszlakę. Tego rodzaju dowody lub ślady również mogą ulec zniszczeniu lub zniekształceniu, gdy zawiesi się postępowanie ze względów oportunistycznych.

W kontekście powyższego dyspozycja wynikająca z przepisu art. 22 § 3 k.p.k. opiera się jedynie na interpretacji oraz zależy od właściwego przygotowania organów i ich umiejętności przewidywania. Stworzenie odpowiedniej normy, precyzyjnej i szerzej opisującej czynności, które mają zostać podjęte, pozwoliłoby szybciej i efektywniej poprowadzić postępowanie karne. Zarówno podczas toczącego się, jak i podczas zawieszonoego postępowania organ powinien się wykazać profesjonalizmem i wrażliwością, dzięki czemu przesłuchanie może być skuteczne i rzetelne. Ważne jest zadawanie precyzyjnych i jasnych pytań, tak by świadek mógł odpowiedzieć na nie dokładnie i zrozumiale, lecz nie wolno sugerować mu odpowiedzi.

Przesłuchanie świadka, podobnie jak przesłuchanie podejrzanego, odbywa się zgodnie z zasadą prawdy materialnej, co oznacza, że organ prowadzący postępowanie powinien dążyć do uzyskania pełnej prawdy o zdarzeniu, a nie tylko zbierać dowody w sprawie lub przeciwko podejrzanemu. Dlatego istotne jest, aby przesłuchanie świadka przebiegało w sposób rzetelny i bezstronny, z zachowaniem szacunku dla praw oskarżonego. Czas, jaki minie na skutek zawieszenia postępowania, również może wpłynąć na jakość zeznań, a w konsekwencji – na uzyskany obraz zdarzenia.

5. Czynność przeszukania

Przeszukanie to jedna z metod zbierania i zabezpieczania dowodów rzeczowych lub czynność zmierzająca do wykrycia i zatrzymania osoby podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym, wyrażona w art. 219 k.p.k.²² W trakcie niej organ prowadzący postępowanie poszukuje przedmiotów i dokumentów, które mogą mieć znaczenie dla postępowania. Jest ona dokonywana w celu ich zabezpieczenia również wówczas, gdy istnieje uzasadnione przypuszczenie, że osoba podejrzana się ukrywa²³. Przeszukanie musi być oparte na uzasadnionym przypuszczeniu, że w da-

²² C. Kulesza: *Art. 219. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz.* Red. K. Dudka. Wyd. 2. Warszawa 2020, s. 459–460.

²³ J. Mierzińska-Lorencka: *Art. 219. W: Eadem: Kodeks postępowania karnego. Komentarz do nowelizacji 2019.* Warszawa 2020, s. 100–101.

nym miejscu znajdują się rzeczy stanowiące przedmiot przestępstwa lub jego narzędzie bądź przebywa osoba podejrzana²⁴.

Opisywana czynność może zostać przeprowadzona w miejscu zamieszkania oskarżonego, w miejscu, gdzie popełniono przestępstwo, lub w innym miejscu, w którym mogą się znajdować przedmioty bądź osoby związane z postępowaniem²⁵. Przeszukać można również osobę, wobec której zachodzi uzasadnione podejrzenie, że ukrywa przedmiot stanowiący dowód w sprawie. Tego typu czynności są objęte rygiorem w postaci określonego czasu oraz elementarnych zasad, takich jak godność osobista i prywatność czy dokonanie przeszukania osobistego przez osobę tej samej płci. Przeszukanie powinno się odbyć zgodnie z przepisami i z zachowaniem szacunku dla praw oskarżonego. Organ prowadzący postępowanie powinien uzyskać uprawnienie do przeszukania w sposób legalny, np. na podstawie postanowienia sądowego lub prokuratora, jednak w przypadku niecierpiącym zwłoki czynność ta może zostać zatwierdzona *ex post*.

Podczas przeszukania można zabezpieczyć różnego rodzaju przedmioty: dokumenty, elektroniczne nośniki danych²⁶, rzeczy materialne, środki transportu itp.; wszystkie trzeba opisać w protokole przeszukania. Może ono zostać przeprowadzone również wobec osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa, co oznacza przeszukanie ubrań i innych przedmiotów, które się przy niej znajdują. Przed przeszukaniem każdego znanego lub możliwego do ustalenia miejsca pobytu oskarżonego organ prowadzący postępowanie winien poinformować go o swoim zamiarze, a także o jego prawach, takich jak prawo do obecności podczas przeszukania oraz prawo do składania wyjaśnień i zapoznania się z protokołem. Warto powtórzyć, że przeszukanie należy przeprowadzić w sposób rzetelny i zgodny z przepisami, z poszanowaniem praw oskarżonego.

Stan zawieszenia postępowania, który uniemożliwia jego prowadzenie albo nie zmusza organu do dokonywania wszelkich niezbędnych czynności, w tym podjęcia przeszukania, jest sprzeczny z zasadą prawdy materialnej. Organ nie dąży wówczas do wykrycia ani sprawcy przestępstwa, ani dowodów lub śladów mogących na dalszym etapie ujawnić dowody.

---

²⁴ Zob. art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5, 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2. Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm. Zob. też wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 28 lipca 2009 r. w sprawie Rachwalski i Ferenc przeciw Polsce. Skarga nr 47709/99.

²⁵ S. Steinborn: *Art. 219. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*. Red. J. Grajewski, P. Rogoziński, S. Steinborn. Warszawa 2016. [LEX/el.].

²⁶ K. Eichstaedt: *Art. 219. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. T. 1: *Art. 1–424*. Red. D. Świecki. Wyd. 7. Warszawa 2024, s. 784–785.

Z kolei zwłoka w przeszukaniu może spowodować utratę dowodów²⁷. Natomiast przeprowadzanie go w zgodzie z prawami przysługującymi osobom, u których się odbywa, a także z zachowaniem zasady proporcjonalności, koresponduje z sugerowanymi zmianami w treści art. 22 § 3 k.p.k. Ostatecznie takich czynności organy mogą dokonać nawet pod nieobecność podejrzanego²⁸. Materiały, które mogłyby zostać odkryte podczas przeszukania, w krótkim czasie bardzo łatwo ulegają zniszczeniu lub zniekształceniu. Jeśli w miejscu zdarzenia lub przebywania osoby podejrzanego znajdują się ślady traseologiczne, daktyloskopijne bądź mechanoskopijne (w przypadku przestępstwa z użyciem broni palnej), to są narażone na całkowite zniszczenie, uniemożliwiające ich odtworzenie czy fragmentaryczne pobranie i zbadanie. Ewentualne plamy potencjalnie będące śladami krwi również mogą zostać starannie usunięte, co w najlepszym razie po częściowym ich zbadaniu mogłoby stanowić obciążającą poszlakę. W związku z tym ustawodawca powinien rozważyć wprowadzenie nakazu przeszukania lub wyodrębnienie go w art. 22 k.p.k. jako czynności, którą organ musi podjąć podczas zawieszono postępowania, jeżeli ma ono przebiegać z poszanowaniem zasad procedury karnej.

6. Postulaty *de lege ferenda*

Omówione dotąd przykłady najważniejszych czynności dokonywanych przez organy w trakcie postępowania przygotowawczego mają kluczowe znaczenie dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy. Bez należyte przeprowadzonych czynności dowodowych trudno mówić o rzetelnie poprowadzonym śledztwie i ostatecznym rozstrzygnięciu. Przepis art. 22 k.p.k., jak zostało wskazane, nie jest wyłączną podstawą do zawieszenia postępowania – podstawy takie można znaleźć również w ustawach szczególnych²⁹. Zawieszenie postępowania przygotowawczego stanowi bowiem jedną z możliwych czynności procesowych w postępowaniu karnym, uzasadnioną wystąpieniem przeszkody natury faktycznej lub prawnej³⁰.

Jak już nadmieniono, zdarzają się różne sytuacje, w wyniku których organ prowadzący postępowanie jest zobowiązany bądź uprawniony do zastosowania analizowanej tu instytucji. Należą do nich niemożliwość

---

²⁷ A. Kamińska-Nawrot: *Przeszukanie – środek przymusu procesowego ograniczający konstytucyjnie chronione prawa*. „Studia nad Bezpieczeństwem” 2016, nr 1, s. 136.

²⁸ R. Kmieciak: *O lukach prawnych...*, s. 11–12.

²⁹ J. Kosonoga: *Art. 22. W: Kodeks postępowania karnego. T. 1: Komentarz do art. 1–166*. Red. R.A. Stefański, S. Zabłocki. Warszawa 2017, s. 369.

³⁰ M. Kurowski: *Art. 22. W: Kodeks postępowania karnego...*, s. 150.

zebrania wystarczającego materiału dowodowego lub wątpliwości co do tego, czy podejrzany będzie mógł wziąć udział w toczącym się postępowaniu. Inną przyczynę stanowi konieczność uzyskania dodatkowych ekspertyz lub opinii biegłych, jeśli moment otrzymania takich opinii trudno oszacować, lecz przewiduje się, że przekroczy ustawowy czas trwania postępowania przygotowawczego, który wynosi trzy miesiące dla śledztwa i dwa miesiące w przypadku dochodzenia³¹. Wspominając o przykładach pozakodeksowych, możemy wyróżnić zawieszenie postępowania w sprawie nieletniego, gdy ten się ukrywa lub gdy ujęcie go jest niemożliwe, oraz w stosunku do świadka koronnego do chwili zakończenia postępowania przeciwko pozostałym sprawcom przestępstwa.

W obecnym kształcie omawiana instytucja stanowi niebezpieczne narzędzie, którym mogą się posługiwać organy procesowe, a także swoistą lukę, którą *de facto* łatwo wykorzystać na rzecz sprawcy przestępstwa. Zawieszenie postępowania przygotowawczego bez jednoczesnego wymogu stawianego organom ścigania potencjalnie wpływa znacząco na przebieg śledztwa i jakość dowodów, co w konsekwencji może spowodować, że sprawca uniknie poniesienia odpowiedzialności. Istotą postępowania przygotowawczego jest zasada prawdy materialnej. Pożądane byłoby takie poprowadzenie śledztwa lub dochodzenia, aby dowody w nim ujawnione dawały pełny obraz popełnionego przestępstwa oraz jednoznacznie wskazywały na winę albo niewinność. W obecnym kształcie przepis art. 22 k.p.k. nie pozwala na taką pewność i wszystko ostatecznie zależy od podmiotu prowadzącego postępowanie. Dlatego zamiast opierać się na subiektywnej ocenie organu, czy istnieją materiały dowodowe, które trzeba zabezpieczyć podczas zawieszono postępowania, ustawodawca powinien wskazać wprost, do czego organ jest zobowiązany, co również zwiększyłoby pewność i przejrzystość postępowania przygotowawczego i umożliwiło podjęcie decyzji dotyczącej prawa do obrony.

Jeśli chodzi o kolejną lukę prawną, ustawodawca nie wymienił dowodów, które mogą ulec zatarciu. Zawieszenie postępowania dlatego, że podejrzany nie został wykryty bądź zatrzymany, nie pozbawia przecież tej osoby potencjalnego wpływu na wynik postępowania ani na dowody, które mogą okazać się kluczowe w sprawie. Obecna regulacja wspomina tylko o ich zniszczeniu lub zniekształceniu, co jest rozumiane jako degradacja materiału dowodowego w sposób naturalny, natomiast w przepisie nie ma mowy o ich umyślnym lub nieumyślnym zacieraniu. W świetle wykładni językowej organy prowadzące postępowanie przygotowawcze nie są w ogóle zobowiązane do dokonywania czynności wobec dowodów,

---

³¹ K. Kmąk: *Tymczasowe aresztowanie a przedłużenie terminu postępowania przygotowawczego*. „Przegląd Sądowy” 2021, nr 4, s. 61–63.

które ktoś bezpośrednio lub pośrednio zaangażowany w sprawę może celowo zatrzeć. Owa luka stwarza poważne niebezpieczeństwo dla wyniku postępowania, a także dla realizacji interesu pokrzywdzonego, który w przedstawionej sytuacji nie jest w stanie uzyskać zadośćuczynienia za swoją krzywdę ze względu na źle uregulowaną procedurę dokonywania czynności przez organy prowadzące postępowanie.

7. Podsumowanie

Analizując instytucję zawieszenia postępowania przygotowawczego oraz obowiązki nałożone przez ustawodawcę na podmioty je prowadzące, trudno nie odnieść wrażenia, że wytyczne nie realizują w pełni wymogów zgodnych z zasadami procedury karnej. Konieczne wydaje się bardziej szczegółowe uregulowanie kwestii dotyczących czynności, jakie (najczęściej) policja lub prokuratura powinny podejmować, oraz dodanie nakazu zabezpieczenia dowodów, które mogą ulec zatarciu.

Pozwoliłoby to również przeciwdziałać oportunistycznemu podejściu organów prowadzących postępowanie przygotowawcze do omawianej tu instytucji, a jednocześnie przeciwdziałać jej negatywnym skutkom w postaci nie tylko zniszczenia czy zniekształcenia dowodów, lecz także prób ich zatarcia. Dodatkowo uwzględnienie szerokiego zakresu materiałów dowodowych, które mogą podlegać takim procesom, poprawiłoby skuteczność ich wykrywania oraz ich jakość, co w konsekwencji przyczyniłoby się do pewności prowadzonego postępowania.

Bibliografia

Literatura

- Bożek M., Piątek P.: *Przegląd współczesnych sposobów przesłuchania podejrzanego*. „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2021, t. 43, z. 3. <https://doi.org/10.53024/3.3.43.2021>.
- Czabański J., Warchoł M.: *Przerwa i zawieszenie biegu przedawnienia – uwagi de lege ferenda*. „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 10.
- Eichstaedt K.: *Art. 219. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz. T. 1: Art. 1–424*. Red. D. Świecki. Wyd. 7. Warszawa 2024.
- Hanausek T.: *Kryminalistyka. Zarys wykładu*. Wyd. 4. Kraków 2004.
- Janusz-Pohl B., Mazur P.: *Zawieszenie postępowania przygotowawczego a prawnie chroniony interes pokrzywdzonego w polskim procesie karnym*. „Ius Novum” 2009, nr 3.
- Kamińska-Nawrot A.: *Przeszukanie – środek przymusu procesowego ograniczający konstytucyjnie chronione prawa*. „Studia nad Bezpieczeństwem” 2016, nr 1.

- Kmąk K.: *Tymczasowe aresztowanie a przedłużenie terminu postępowania przygotowawczego*. „Przeгляд Sądowy” 2021, nr 4.
- Kmiecik R.: *O lukach prawnych w systemie karnoprocesowych gwarancji wymiaru sprawiedliwości*. „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 4.
- Kosonoga J.: *Art. 22. W: Kodeks postępowania karnego. T. 1: Komentarz do art. 1–166*. Red. R.A. Stefański, S. Zabłocki. Warszawa 2017.
- Kulesza C.: *Art. 219. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Red. K. Dudka. Wyd. 2. Warszawa 2020.
- Kurowski M.: *Art. 2. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz. T. 1: Art. 1–424*. Red. D. Świecki. Wyd. 7. Warszawa 2024.
- Kurowski M.: *Art. 22. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz. T. 1: Art. 1–424*. Red. D. Świecki. Wyd. 7. Warszawa 2024.
- Kurowski M.: *Art. 171. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz. T. 1: Art. 1–424*. Red. D. Świecki. Wyd. 7. Warszawa 2024.
- Kurzepa B.: *Zawieszenie postępowania karnego. Zagadnienia węzłowe*. „Consilium Iuridicum” 2022, t. 1, nr 3/4. <https://doi.org/10.52097/ci.5669>.
- Kuźmiński M.: *Taktyka i metody przesłuchania świadka w postępowaniu przygotowawczym*. „Resocjalizacja Polska” 2014, nr 8.
- Mazur O.: *Przesłuchanie podejrzanego w opinii prokuratorów i policjantów*. „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 2.
- Mierzwińska-Lorencka J.: *Art. 219. W: Eadem: Kodeks postępowania karnego. Komentarz do nowelizacji 2019*. Warszawa 2020.
- Sakowicz A.: *Art. 22. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Red. A. Sakowicz. Wyd. 10. Warszawa 2023.
- Skorupka J.: *Art. 22. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Red. J. Skorupka. Wyd. 5. Warszawa 2021.
- Skorupka J.: *Funkcje postępowania przygotowawczego*. „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przeгляд Prawa i Administracji” 2010, t. 82.
- Stefański R.A.: *Art. 171. W: Kodeks postępowania karnego. T. 2: Komentarz do art. 167–296*. Red. R.A. Stefański, S. Zabłocki. Warszawa 2019.
- Steinborn S.: *Art. 219. W: Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*. Red. J. Grajewski, P. Rogoziński, S. Steinborn. Warszawa 2016. [LEX/el.].
- Witkowska K.: *Zawieszenie postępowania karnego a rozstrzygnięcie sprawy w rozsądnym terminie*. „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 11.

Akty prawne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze sprost. i zm.
- Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5, 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2. Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego. T.j. Dz.U. 2024, poz. 37 ze zm.

Ustawa z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym. T.j. Dz.U. 2016, poz. 1197 ze zm.

Orzecznictwo

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 28 lipca 2009 r. w sprawie Rachwalski i Ferenc przeciw Polsce. Skarga nr 47709/99.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 1 lipca 1993 r. II AKr 107/93. KZS 1993, nr 6–7, poz. 60.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20 marca 2004 r. II AKz 27/04. OSA 2004, nr 6, poz. 38.